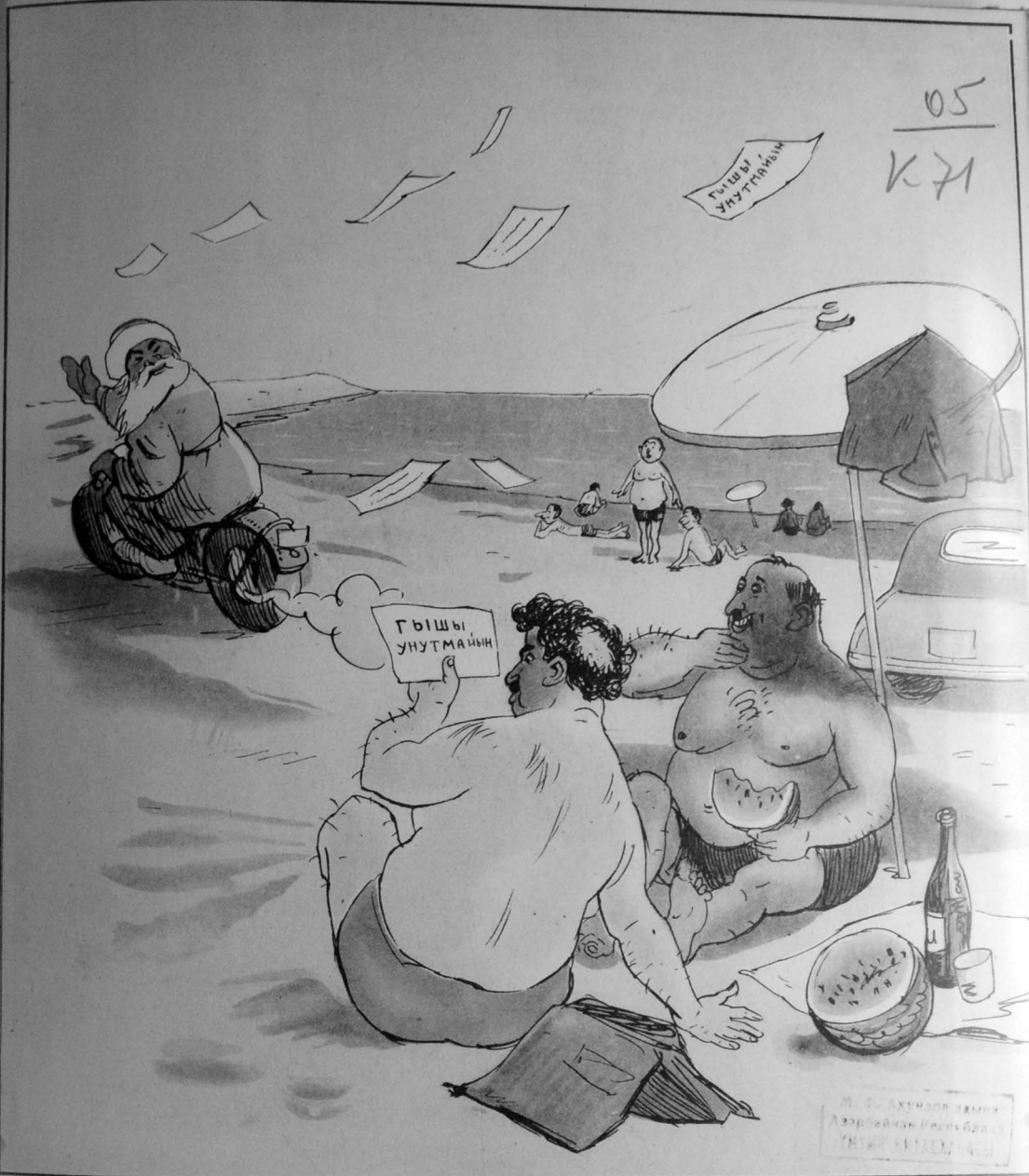

05
K71

ШАХТА БАБА: — Тутун хәбәр бир заман,
Гыш келәчәк ай аман... вә кедин гыша һазырлашын.

К И Р П И

КИРОВАБАД ТРАМВАЙЫНДА

КОНДУКТОР: — Бир манат вермисэн, хэлэ пулун галыгыны да иштөйрсөн, таянсы минсойдун, азы беш манат верөчөндүн.

инаядылар. Кини ушагыларга һөвасэ да-нышымага башлады,

— Бади, бах бую дэахайла дуу алтымыш иадир, ишайларам. Мондан габаг атам ва бабам да бурада ишлайылар.

Пионерэст сынгы араба кини чырылдаан дэахайна бахыб чындарын тардылар. Кархананын мүдүри деди:

— Багаал кэндини эһалсын ушагдан бөйүбө гадор һамысы калагайы тохундыр. Аңчаг но исе адамларын һорсөң бир тарафа гачыб дагылаб. Эгер бура ахшы, бир тохучу фабрика дууэла бөһөсөйдик нөһ-на усталары чагырыб кэтирөндик. Онларын элинин алтында да сениетмэлэр ишлайы айланардылар.

Пионерэст рабфари эли илэ, шейтанын һөркөтө кэтирон гоча кишибө бахыб соруду:

— Мажэр сиздэ иш элэ илэ ерине етирлик?

— Хейр, так элэ илэ дейла, агагга да ишайырик. Бир кэлэндэ чындар да көмөк эдир — дейб, мүдир чаваб верди.

— Бу шин механикдашдырмак, бу чындарын гээзэ дэахайлар илэ өзсө эатан ол-мазмы?

— Нийбө агрыман башмыза дэсмак баглар? Буналарда күнүмүзү ноадырыг, бэсляр. Дэдэ-бабаларымыз неча, биз да элэ. Бахмы, бу сынгы сэлэхаг чындарлар бизэ илэ ки мийлон манатдан артык көл-дир верир. Бу дэахайлары дөйшмакдэнос, мэнэ бир машын вералор, һамысында ия-хшы олар.

Мүдир машын сарында мээттөл гөлдэ-ыгыны, һеч ере кеде билдизини сыйды-сөйлөйө ушагылар богыч сөхмэ аларды. Нөһэтэ ия-яна басыдырымыш кини балача тияны кэстара.

— Бура богыч сөхмидир.

— Соңра үзү гурбага чэи ва зир-эбиллэ өртүлүмү гучун кэстара. Бу сү илэ калагайны көбө һаһататэ гурбуру. Калагайнын кулдерини да өз элимиздэ чакырик. Илди кедак эсэс эса.

Онлар эсэс сөхэ мөчдлар. Бура үзүн бир отагдан ибарэтди. Эввалы отаглардан һеч да керн галмыр. көһө сү дөйрманына ошмайарды. Отага үзүн бир дэахай варды. Онун узуринди тахта оха йүзэ гадор чарх кечиримшиди. Ашагыда үзө-ринэ илэк сеп довланан, шейтанлар" дауэдул мушду. Бүтүн бу чархлар, бу шейтанлар" һамысы эйни бир сүртэгабэзон тез, бабэзон яваш-яван фырлынар, ара бир сеп гырдылар, калаф пыртлашыб дүшүрүдү. Пионерэст рабфари чархларын мүхтэула сүртэгабэ фырлынагыны керүб соруду:

— Бу дэахайна ишладан элекстрит гув-ванэс неча от чархыб бэрэбэриди?

Мүдир күдүд.

— Биздэ ат һох, арвак күчүдүр, — деди. — Бүтүн бу чархлары фырландан бах о күчүдэки арвалдыр. Дүс он сөккиз иадир фырлардыр, һэлэ но галэр да фырладагач.

Пионерлар бир-биринин үзүнө бахыдылар, дэста рабфари тээсүфлэ деди:

— Санае да, кеңд тэсэрүфатында ин-сандэ эмай бутүндүклэ мөсиналашдырип миншир. һэтта кандэриниздэ слясэо элек-трикдэ дөргайылар. Инчалары электрикдэ сагылар. Гочыны электрикдэ гырхырлар, Яг. пендир, электрикдэ мөчэ эдирди. Ся-нин карханада көрдүгүмүз көһө чындар-лар, көһө дэахайлар һеч ердэ раст кэ-мөк олмэз, онлар чолдылар ки, мүзөйлөрө верилимышди. Сиз исе һөлэ илдибө галэр чархлары элэ фырлардырымыш.

Кархананын мүдүри:

— Дүс буюорусунуз — дейб, дэста раб-барини сөзүңү тээсид этди. — Аңчаг бу, тэж бизин тэсэрүфат дөйбөй. Азэрбайчан Санае Шурусанын сөдри Адмакдэдадэ йолдаш биз дөйр ки, күч верин коллери артырып. Чырылорын, дэахайларын көһө дөйшмысы һеч да дөйрөк вермөйди. Узду дашлардан бир нечосыны элэсөндө котуру-рук, эхэр дара чөкөк итэсак элэвэ даш-лар гоюруг. Бу да бизин ихтирамиздыр.

Пионерлар һөштэд ияшы бир тохучу

Мүдир күдүд.

— Ичиндэ шэ олан бу мөшолар но үчүн белэ салланыр? — дейб, тээчүблэ соруду.

— Бу, ипак теллари дара чөкөк үчүндүр. Теллари бир аз бошалтаг итэсак, дашлардан бир нечосыны элэсөндө котуру-рук, эхэр дара чөкөк итэсак элэвэ даш-лар гоюруг. Бу да бизин ихтирамиздыр.

Пионерлар һөштэд ияшы бир тохучу

Артем алысидна ерлөвөн. Займэт" артелинни техники раб-фари Ден Исмаев Салман артелин сөдри һусейнович кабинетина дэһа олуубу шапканысы чыккыды ва астар тэрэвондө чөкөриб сэд-рини столуну үстүнө гоуду. һусейнович сөз демайб вахт тапма-мыш, Салман пөчөкчидэ да чыккыды астарыны чөвүрдэ ва һусей-нович ушларды, бармагыны пөчөкчидэ астарына сүртүб деди:

— Бу нэдир?

— Астардыр, пөчөкчидэ астары.

— Бэс бу нэдир? — дейб, Салман шапканысын ва пөчөкчидэ аста-рыны тиккешин кини бармак эин, бир бармак үзүнө олан, үстүдэ сары азылар көрүнүн илэк парчыны кэстаради. — һа, бу нэдир?

— Маридалыр Фабрик парчысы.

— Бэс билгирсени ки, бу марида но бөйүк һикмэт вар?

— Дөйрссон һикмэт вар, марида но борчум оудур ки, дөйөк Мэнин вазифам саяни фиккларын һэтта кечирмэкдир, анма мэнэ иякшы баша сеп керүм, марканы мэнэ но дөхли вар?

— Гуагак ас, мэнэ азы бир фойа гурмушам ки, астар тиккешин марканы сизэ до, мэнэ до, артедо до мөһөфати олачак.

— Бу бир тырып ипайыб өзү нэдир ки, онун вердийи хейир но ола?

— Санае бөрч дейди, сэн бирчэ көлөмө, һа" де, бир да мугавия-дэһа илэ өзэ, дэһа сиздин ишин йохудур. Мона Лев Исмаевин Сал-ман дөйрлөдир. Артест сенистемидэ чан чүрүтүшөм, адим бах-тэклифини бил Лев. йэтин — шир. Шир бир пөчө атанда бир һөф-тадик сенин чыккыдыр.

— Чыккыдыр, чыккыдыр.

— һэ, илди мөк пөчөк атырам, Азэртитфанын Багы итсө-салат комбинатына, онлардан бир мийлон дөһө марка гайрымаг үзүн сифарини чыккыдыр.

— Бир мийлон марка Азэртитфанын нөһинө көрөкдир?

— Марка Азэртитфана көрөк дейла. Володарын алдына ти-киш фабрикна көрөкдир. Фабрик Азэртитфанын итсөсалат комбинатына сифарини вериб ки, бир мийлон марка һазырдысы.

Машкобаны

— Эхэр бу ишдэ хейир варса, нийбө о марклары комбинат өзү һазырдыр, бизэ өтүрү?

— Дарина нийбө келдирсөн, хейир олмаса элэмэзлар кий?

— Тутак ки сифарини габуб элэдик, сонра? Марка гайрымага но сөккиз вар, но машиннымыз, но да о иши бачары ишчимиз.

— Сан бирчэ олмэз, һа" де, һамысы дууэлоуэч? Шэарин юхари мөһалэсиндэ һусейн адамлардан бир аймакга отаг кираяла ревичи, Маргулин, Швейтсери, Коганы, Сламисини, мухтэсэр үзү.

О ки, галды машына, ону бөйүккэ кетүрди, оларар артелин рин олар, но да мэнин. Эвэлари илэк парчы тапарлар. Нэ саяни хабар-тэһиди керерлар. Бүтүн эрчлары канара гочандэ сонра, бу иш-мэни, бизим да займитизиз нэзэрэ алылар.

Һусейнович бу дафа көзүнү столуну үстүнэ галмыш шапканын астарынакы марка зилэйдик сонра үзүнү Салманна чыккыды.

— Ахы бизим арте Артем алысидна ияшай кетчиллэра мөш-шөк хидмати этмөк үчүндүр. Бизим борчумуз пафат тикмөк, Ал-шин илэсидиндэ кэлэ билмирик. Бизэ дөһөдөлар ки, оисуз да ишүб өзүңүзү дохли олман иши киреширсини!

Кини но ихтирары керүб вар элэ сөзү десиди. Артегин планлары долму, сөдрини кэдри азыды, биз бармагымыз сүмүрүб дө-ланмакчагы кердик.

Салман мугавияларды сэдрин гаршысына гоуду. Садр сөһифа-лары нэзэрэн келериб имзалыганда, Салман куларды:

— Вассалам, шудатман, — деди. — Буна дөһөрм иш, ояча кү-нө, он сөккиз мэн манат калыб кирөчөк чыбимэз.

М. ЧАБАНКИР

Көһө Кархана

Бир күн пионерлар көһө абжэлэрэ учунш галадыра ва күмбэлэре тамаша эдэ-эдэ калыб Исмайылы районуну Бас-гал кандинэ чыккыдылар. Чөккыды точалар онлар дөһөлөр ки, вахтла Басгалда кала-гайы тохун көһө бир кархана вар иди.

О кархана илди да дүрүр. Көдүн бахын, көрүнү үзү бабаларымыз һарда ва но йол-ла ипак калагайы тохурдылар.

Пионерлар сорагалаша-сорагалаша көл-бөк кархананы тапдылар. Иш-һөрөсү учун даш бинааны гаршысында онларды үзү гырхыдымыш, иди гара багылары олан орта яшыл бир кини гаршылады.

— Хош көлмизини, — дейб кини өзү-нү тэгади этди: — һобит Тагвез, буранын мүдиридим.

— Дөмөк музейин мүдүри сизсиниз? — дейб, пионер дэста рабфари марала го-соруду. Узү гырхыдымыш кини тээчүблэ дэста рабфарины бахыб деди:

— Музей нэдир? Бурада Азэрбайчан санае шурусанын калагайы тохун кархана-сыны ерлөшөр.

— Бу карханада илди до калагайы тохун-дугун эшилдэ пионерлар чох севиндилер.

— Чох мөздэ — дейб, дэста рабфари кархананын мүдириндэ дэахайлар бах-мак үчүн ичэа истэди.

— Буюрүн, буюрүн, — дейб, мүдир га-бага дүшүдү. Балда пионер көзү кини бир лешиндан зорла йөлдэ кирарок пио-нерларэ тараф дөндү.

— Башмымыз ашагы эйни, яваш-яваш, көйөһинизиди мөкхэ илдиндир чыгарсыныз, белинзи гатгалашыб көмөкчосиниз, — дейб, мүдир көмөк вериб пионерлар күч-бөдэ илэ йөһтө кеңиди.

— Гөсәди гапыны белэ балача элэми-

шик ки, һөһтэ дана-бузов кечмөсин.

— Мурад габага дүшүдү.

— Бура тохучу сөхмидир, — дейб, лах-ламыш тахта пиллаканларла өзү бир төһөр юхары галдым ва сонра башыны ашагы үзүлөб, пионерлар деди:

— Эһмал олан, ыккыларсымыз. Аңчаг бир бир чыккын Бир балача агрыгды этсэ-син пиллахан учар.

Пионерлар горха-горха тохучу сөхмидэ дөһөдөлар. Дөһөдөсин да пиллаканы кини сынгы-салаг, пионерлар чүрүмүш, чөрчөкчөдери шушөсиз бир отага кирдилар. Көһө тахталардан гайрыдымыш, гары нөһ-ини чөһөрсин кини ишлайын дэахайларды тэгтыгытасы бир-бирини гаршыдымыш. Аг-көһө теллар, гара, чопур-чопур олмуш магаралардан кеңир ва тохунгар йогун дүшэ гачыны үстүнө сарыныдыр. Көйдөн юмору-юму шөһлэрлэ хошу чөхлү мөшөк асылдымыш. Мөшөкчөдөр көһө, чирки ва асылмагы иди. Мүдир эйларок мөшөкларын аткандан кеңди ва пионерларэ тараф дө-нү деди:

— Башмыны эйни, мөшөка дөһөр, яры-лар, чүнки мөшөкун ичарисин чайдылары илэ доладур.

— Башмыны эйни, мөшөка дөһөр, яры-лар, чүнки мөшөкун ичарисин чайдылары илэ доладур.

— Башмыны эйни, мөшөка дөһөр, яры-лар, чүнки мөшөкун ичарисин чайдылары илэ доладур.

— Башмыны эйни, мөшөка дөһөр, яры-лар, чүнки мөшөкун ичарисин чайдылары илэ доладур.

— Башмыны эйни, мөшөка дөһөр, яры-лар, чүнки мөшөкун ичарисин чайдылары илэ доладур.

— Башмыны эйни, мөшөка дөһөр, яры-лар, чүнки мөшөкун ичарисин чайдылары илэ доладур.

— Башмыны эйни, мөшөка дөһөр, яры-лар, чүнки мөшөкун ичарисин чайдылары илэ доладур.

КИШИ ДЕЙЛИК?

Шамакы районунун Астрахановка кандинеки орта мөкстөбн мүзелиди Элэскөр Юсифов һардан-бир һирси тутанда аралдыны аягынын алтына йахшы эшидилер. Бир дафа арвалын һарайына көлөн гочун гочу:

— Кини да арвалдыны дөһөрини? — дейб ону дөһөдөлар үзү мөзүлдин, бир срдэ зарылдан арвалдыны. Бир да һарак көлөндөрө бахыб дөһөдөн галиб чыккан чөккөварлар кини чаваб верди:

— Арвалдын пөшөси дөйүмөк олар, ол-лар дөһөдөлар аягылары башларына көл-мөз.

Бир күн шамакылылар ено до һаһ-күй эшитанлар. Сас көлөн тэрөфө йүдүрдүкдэ гөрйөб кир мөһөзөр көрдүлөр. Элэскөр мүзелин элиндэ агач Шамакы санини һэс-рэт Шыхмөммөд гызыны эшидилерид.

Һарак калон гочулар ено до мүзели-ни аладылар:

— Мүзелин, айыб дейдики? Кини да өзкө арвалдына эл галдылар?

— Элэскөр мүзелин чаматта тэрэ-тэрэ бахыб һирсидин дили-додагы эсэ-эсэ деди:

— Сиз да гөрйөб адамларсыныз, өзө арвалдыны деймэ, өзө арвалдыны дөһө эсэ биз кини дөһөк? Кини дейлики?

Г Е Й Д Шамакы районунда Элэскөр мүзелин так дөһөк Арвал дөһөк киши-лэрини эл мэншурлары Маликчобаны кандинеки Гафур Абдуллаевдир. Мүөйяни бир кини ва пөшөси олмдыгындан арвал дөһөкчө өзүнэ пөшө эттирилди. һамыи канда ияшын Эллад Дөһөк огулу да арвал дөһөкчө ад чыккыдырыды.

05
к 71

Гиндистан торпагында сон алаг оту.